5. Павлишин Л. Досвід інтеграції Чеської Республіки до Європейського Союзу (1993-2004 рр.) // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2013. № 22. С. 156–179.

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Федина Віта Віталіївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Процес впровадження та розвитку інновацій у секторі вітчизняних фінансових послуг все ще стикається з багатьма перешкодами: інфраструктура та технології обмежені; проблеми модернізації технічної інфраструктури для введення інновацій, що обмежує можливість розробки нових фінансових продуктів і послуг; правові обмеження та регулювання (наявність складних або нечітких правових меж, а також неефективність механізмів реагування на нові технології та інновації у фінансовому секторі); безпека та захист персональних даних (загрози кібербезпеці та вимоги щодо захисту персональної інформації клієнтів у контексті розробки номеру технічних фінансових послуг); доступ до фінансування та доступність послуг (низький рівень фінансової інклюзії та обмежений доступ до кредитів для певних груп населення та соціальних груп). Крім того, український ринок фінансових послуг, особливо ринок кредитування, серйозно постраждав від війни, розв’язаної російською федерацією.

Ці протиріччя призвели до складних соціально-економічних умов, створюючи певні виклики для розвитку інновацій у фінансовому секторі:

- ✓ економічні та фінансові обмеження (зростання економічної нестабільності, дефіцит фінансових ресурсів та збільшення кредитних ризиків, військові дії та геополітична нестабільність);
- ✓ зростання кредитного ризику і зниження ліквідності фінансових установ через економічні труднощі, внаслідок військових дій;
- ✓ потреба у фінансовій підтримці та інвестиціях для відновлення економіки та важливість інвестицій у секторі кредитування та фінансових послуг;
- ✓ потреба в адаптації та інноваціях (важливість розробки нових інноваційних та ефективних фінансових інструментів, що враховують специфіку військових конфліктів та соціально-економічні умови);
- ✓ зростання ролі держав і регуляторів (необхідність ефективної державної політики та регулювання для забезпечення стабільності та підтримка фінансового сектору в умовах; військовий конфлікт).

Кредитний ринок є ключовим елементом фінансового сектора країни, тому його ефективний розвиток відіграє одну із вирішальних ролей у відновленні фінансової стабільності економіки в післявоєнний період. *«Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року» [1] висвітлює низку ключових моментів, пов'язаних з інноваційним розвитком кредитного ринку в Україні, зокрема:*

1. Інтеграція технологій та цифровізація – наголошує на використанні технологічних досягнень і цифровізації кредитних ринків для підвищення ефективності, доступності та прозорості фінансових послуг.

2. Сприяння розробці інноваційних фінансових продуктів і послуг – заохочує розробку та впровадження інноваційних фінансових продуктів і послуг на кредитному ринку для задоволення мінливих потреб людей, споживачів і підприємств.

3. Підтримка фінансових ініціатив – допомагає створити сприятливе середовище для інноваційних фінтех-компаній і стартапів і співпрацює з традиційними фінансовими установами, має здатність змінювати ландшафт кредитного ринку.

4. Удосконалення управління ризиками через інновації – виступає за інноваційні стратегії та інструменти управління ризиками на кредитних ринках для покращення оцінки ризиків, пом'якшення ризиків і загального відновлення стійкості фінансових установ.

5. Розширення доступу до кредитів через інновації – спрощує доступ до кредитів для вразливих верств населення та малих і середніх підприємств (МСБ) завдяки використанню інноваційних підходів та інноваційних технологій.

6. Коригування нормативно-правової бази – необхідність зміни нормативно-правової бази з урахуванням інновацій на кредитних ринках, забезпечуючи при цьому захист прав споживачів, цілісність ринку та ринкову стабільність.

7. Заохочення співпраці, що сприяє тісному зв'язку між традиційними фінансовими установами, фінтех-компаніями та регуляторами для створення сприятливоого середовища для інновацій та розвитку кредитного ринку.

8. Вкладання інвестицій в дослідження та розробки – важливість інвестування в дослідницькі ініціативи, які сприяють інноваціям у технологіях, послугах, пов'язаних з кредитуванням, і ринковій практиці.

9. Сприяння фінансовій доступності через інновації – використання інновацій на кредитних ринках для підвищення фінансової ефективності, шляхом надання доступу до кредитних засобів для більшої кількості суб'єктів, у тому числі фізичних осіб і підприємств.

10. Застосовування найкращих практик та дотримання міжнародних стандартів – узгодження практики функціонування вітчизняного кредитного ринку та інновацій з міжнародними стандартами та найкращими практиками для підвищення конкурентоспроможності, конкуренції та довіри до глобального фінансового середовища.

Ці ключові моменти ілюструють пріоритетні напрями сприяння інноваціям на кредитному ринку в контексті ширшої стратегії розвитку фінансового сектору в Україні до 2025 року.

Далі детальніше розглянемо інновації на кредитному ринку України (Рис.1).

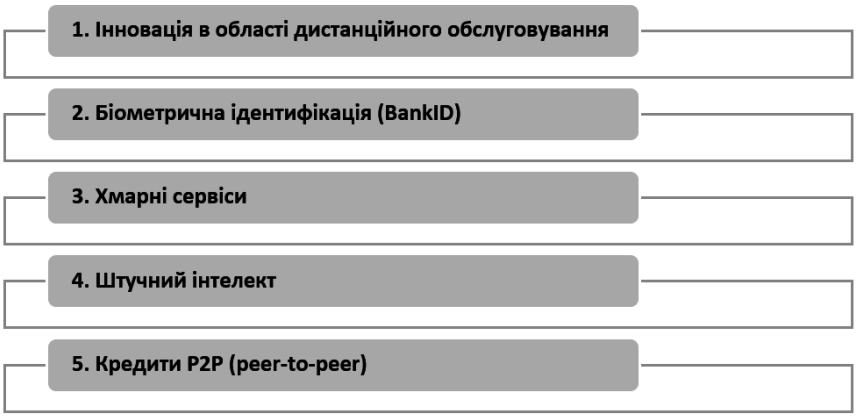

Рис. 1. Інновації на кредитному ринку України

1. Інновація в області дистанційного обслуговування. Сьогодні кредитні установи пропонують широкий спектр послуг з використанням технології віддаленого обслуговування. Найбільш поширеними є Інтернет-банкінг (надання віддалених послуг на базі Інтернет-систем) і мобільний банкінг (надання віддалених послуг з використанням мобільних технологій) [2].

Динаміка розвитку інтернет-банкінгу в Україні має позитивну динаміку, з кожним роком користувачів цими послугами стає все більше. Війна також вплинула на цей процес, що призвело до збільшення кількості користувачів онлайн-фінансових послуг. Найбільш поширеною послугою для систем віддаленого обслуговування є перегляд стану вашого акаунта в режимі реального часу. Це пояснюється тим, що дана операція виконується без будь-яких проблем і без додаткових витрат. Також досить великий відсоток запитів клієнтів припадає на платіжні послуги. Здійснення взаєморозрахунків, оплата комунальних платежів і мобільного зв'язку економить час клієнтів і співробітників кредитних організацій, оскільки відпадає необхідність відвідувати відділення з платіжними дорученнями для здійснення платежів.

2. Біометрична ідентифікація (BankID). Система BankID Національного банку України – це державна система віддаленої ідентифікації, яка надійно передає персональні дані Користувача з банку, в якому було відкрито рахунок, юридичній особі, яка обслуговує користувача. У 2015 році Національний банк України запустив проект Національного банку BankID, який являє собою єдину державну систему електронної віддаленої ідентифікації фізичних та юридичних осіб [3].

Важливо відзначити, що Національний банк України продовжує активно розвивати систему і вдосконалювати процес і підключення до неї. Важливою зміною в процедурі підключення абонентів до системи BankID НБУ є те, що

законом про розкриття інформації про банки або фінансові послуги, що надаються установою заявнику. Регулятор уточнює перелік документів, які необхідно надати перед підключенням до системи BankID НБУ, визначає терміни підключення абонентів для тестового середовища надаються додаткові абонентські вузли та сервісні портали [3].

3. Хмарні сервіси. В Україні хмарні сервіси набули своєї популярності у 2014 році. Після анексії Криму та Донбасу багато компаній зі сходу країни переїхали до Києва чи інших міст та прийняли рішення не створювати нові дата-центри, а орендувати місця у хмарах. Провідними провайдерами хмарних послуг в Україні є іноземні, такі як Amazon Web Services, Microsoft Azure, Tet (ex-Lattelecom). Вони займають понад 60% на ринку. Також у 2021 році, окрім глобальних хмарних провайдерів, почали прцювати й локальні оператори (понад 50 дата-центрів та майже 40 хмарних провайдерів, найбільшими є De Novo, GigaCloud, UCloud,NetAssist, DataGroup).

Впровадження хмарних сервісів на українському кредитному ринку актуально і може зробити істотний вплив на цю сферу. Їх використання полегшує зберігання та обробку великих обсягів фінансових даних за рахунок підвищення ефективності та доступності; пришвидшує розгляд і прийняття рішень; автоматизує процес подачі заявки на отримання кредиту; забезпечує конфіденційність і цілісність фінансової інформації; стимулює інновації та розробку нових кредитних продуктів і послуг.

4. Штучний інтелект. Використання штучного інтелекту (ШІ) і машинного навчання (МН) на кредитному ринку України набуло популярності декілька років тому. Вони допомагають банківським і небанківським установам оптимізувати процеси, забезпечити краще обслуговування клієнтів і зменшити ризики [4]. Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання на українському кредитному ринку призведе до позитивних змін та удосконалень кредитних послуг, тобто до автоматизації процесу кредитування. Штучний інтелект і машинне навчання можуть бути використані для автоматичного аналізу заявок на отримання кредиту, виявлення ризиків і встановлення кредитоспроможності клієнтів. Це прискорює обробку заявок, знижує рівень кредитного ризику, поліпшує аналіз кредитних портфелів, підвищує якість обслуговування клієнтів, підвищує якість систем запобігання шахрайству.

5. Кредити P2P (peer-to-peer). В економічній літературі, де обговорюються перспективи інноваційного розвитку кредитного ринку в Україні, враховуються різні аспекти розвитку P2P-кредитування, зокрема Лаврик А. розглядає появу P2P-кредитування та його комплементарний потенціал, традиційні позики P2P. Автор пояснює, як P2P-кредитування можна вважати альтернативним механізмом традиційним банківським кредитам в Україні через P2P-платформи та його вплив на розвиток фінансового сектору[5].

P2P відіграють важливу роль в інноваційному розвитку кредитного ринку в Україні з кількох причин:

✓ забезпечують фінансову допомогу для людей, яким, можливо, було відмовлено в позиках;

✓ забезпечують підтримку банками, у яких низький кредитний рейтинг або відсутність кредитної історії;

✓ підтримка малого бізнесу та стартапів.

Крім того, платформа P2P пропонує передові технології та процеси, які зменшують витрати на обробку кредитів, швидше приймають рішення та пропонують більш вигідні умови для позичальників та інвесторів. Розвиток P2P-кредитування сприяє формуванню фінтех – екосистеми в Україні, створюючи конкуренцію та сприяючи впровадженню інноваційних фінансових послуг. Крім того, P2P може стимулювати інноваційну фінансову діяльність для покращення споживчого кредитування, мікрокредитування та інвестицій; допомагає розширити фінансовий доступ, створюючи можливості для отримання позик людям, які раніше не мали доступу до основної традиції фінансових послуг.

В Україні ринок p2p-кредитування перебуває у стадії свого становлення. Найпопулярніші p2p-платформи наведені в табл.1.

Таблиця 1

Характеристика стану P2P платформ в Україні

P2P платформа	Мінім. сума інвестицій, грн	Мінім. сума кредиту, грн	Максим. сума кредиту, грн	Рентабельність	Умови інвестування	Гарантії
Finhub (споживчі/ бізнес кредити)	500	5100	20000	від 20% річних	3–12 місяців	-
AFA (бізнес- кредити)	10000	-	500000	10–20% річних	-	Застава
Instream (бізнес кредити)	-	50000	1000000	Індивідув. залежно від конкретн. проєкту та термінів	Визнач. інвестором	Застава
uCredit (підприємницькі кредити)	-	-	50000	30% річних	До 12 місяців	-
Топленд споживчі кредити)	-	-	3000	1% від суми кредиту + 5 грн	30 днів	-

Джерело: створено автором за даними [5]

Таким чином, P2P-кредитування в Україні має потенціал стати важливим інструментом для стимулювання інноваційного розвитку кредитного ринку, підтримки підприємництва та покращення доступу людей до фінансування і альтернативою банківським кредитам (особливо для позичальників, які можуть знайти більш вигідні та менш бюрократичні умови позики коштів).

Але, розвиток P2P-кредитування потребує підтримки з боку регуляторних органів для створення відповідного правового середовища для сприяння розвитку цієї сфери, забезпечуючи захист інвесторів і позичальників. Використання таких технологій, як блокчейн і штучний інтелект, може також сприяти розвитку P2P-кредитування, полегшуючи процес перевірки кредитоспроможності позичальників і забезпечуючи безпеку транзакцій. Важливо підвищити довіру до платформ кредитування P2P шляхом впровадження найкращих практик захисту даних, прозорості транзакцій і відкритості операцій платформи. Зростання P2P-кредитування вимагає залучення нових учасників, які можуть бути як позичальниками, так і інвесторами, для розвитку ринку та створення конкуренції. Одночасно, використання світового досвіду розвитку P2P-кредитування може допомогти

Україні визначити найкращі практики та застосувати їх для підвищення ефективності та стабільності сектору.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/files/vCtfACbXokFnRhx.

2. Ведернікова С.В. Інформаційні технології як інструмент взаємодії банківської сфери з національною економікою. *Вища школа*. № 12. 2012. С. 79- 85.

3. Про Систему BankID Національного банку. URL: https://bank.gov.ua /ua/bank-id-nbu.

4. Зайонц А. В. Підвищення конкурентоспроможності банку на кредитному ринку за рахунок упровадження інновацій на основі Big Data та технологій штучного інтелекту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2020. Т. 31(70), № 4(2). С. 69-75.

5. P2p кредитування. Що це таке і чи працює воно в Україні? URL: https://finance.ua/ua/credits/r2r-kreditovanie

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ КРИЗИ ТА ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Франчук Тамара Михайлівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Електронний документообіг (ЕДО) став невід'ємною частиною сучасного бухгалтерського обліку, який значно трансформувався під впливом цифровізації. В умовах кризових ситуацій, таких як війна чи економічні потрясіння, його роль особливо актуалізується. Криза спричиняє збої у традиційних бізнес-процесах, змушуючи підприємства шукати нові рішення для забезпечення безперервності діяльності. Військові дії, руйнування інфраструктури та вимушена міграція працівників створюють додаткові труднощі, що потребують оперативного реагування.

У цих умовах ЕДО стає важливим інструментом, який дозволяє зберігати та обробляти документи в електронному вигляді, забезпечуючи швидкий доступ до інформації, оптимізацію робочих процесів та мінімізацію ризиків втрати даних. У повоєнний період цей інструмент набуває ще більшого значення, адже сприяє прискоренню економічного відновлення країни. Він дозволяє підприємствам швидко адаптуватися до нових умов, відновлювати пошкоджені